

1523	Jürgen Herkel lahutas Ungru mõisa koos Hestholmi saarega Kiltsi mõisast ja müüs 5000 marga eest Jürgen IV von Ungernile.
1524	Saare-Lääne piiskop Johannes Kievel lubas kuulutada evangeeliumiusku. Sellega seoses mainiti kirjalikult esmakordselt Haapsalu Nikolai ehk linnakirikut (praegu Jaani kirik).
1530	13. septembril müüs Jürgen von Ungern Ungru mõisa Gorris Herkelile.
1532	1532-1534 kurnas Läänemaad kodusõda. Omavahel võitlesid rangelt katoliiklik piiskop Reinhold von Buxhövdn ja vasallide valitud luterlasest vastupiiskop Brandenburgi markkrahv Wilhelm. Wilhelm asus valitsema piiskopkonna mandriosa, Saaremaa jäi Reinholdile. Kodusõja käigu mõjutajateks olid tolleaaja võimsad riigid — Preisi, Poola, Taani, Rootsi, samuti Saksa-Rooma keiser, Rooma paavst ning Vana-Liivimaa-sisesed jõud — Ordu, Tartu piiskop, Tallinn ja Riia.
1534	30. septembril loobus markkrahv Wilhelm Haapsalu ja Koluvere lossidest ning lahkus Läänemaalt.
1534	Gorris Herkel omandas Weissenfeldt (Valgevälja) mõisa.
1534	Piiskop Reinholdile vandus truudust 30 Haapsalu linnakodaniku koos bürgermeistriga.
1539	Esimesed teated Uuemõisa (Neuenhof) mõisast.
1540	Piiskopikandidaat Reinhold von Buxhövdn keeldus piiskopi valimistseremoonia ajal 1530. a. mustpeade sissetulekuid suurendamast. Läänemaa kodusõja võitis Reinhold von Buxhövdn ja mustpead sattusid ebasoosingusse, mis arvatavasti tingis nende Haapsalu turuäärse kivimaja mahamüümise piiskopile 1540. aastal ja mustpeade tegutsemise lõpu Haapsalus.
1551	Haapsalu linnamüüri esmamainimine kirjalikes allikates. — Haapsalu kodanik Jürgen Pruisse pantis oma maja ja krundi merekaldal Saksa värava juures toomkapiitlile.
1554	Asutati Haapsalu Evangelistlik Linnakool. Paiknes praegusel Kooli tänaval.
1559	Sügisel ostis Taani kuningas Frederik II Saare-Lääne piiskopilt Johannes von Münchhausenilt Saare-Lääne piiskopkonna 30 000 taalri eest oma vennale hertsog Magnusele.
1560	Vene väed tungisid Läänemaale, põletasid maha mitmed külad ja mõisad, Renneri kroonika järgi olevat Haapsalus säilinud vaid kolm maja.
1560	Esimesed kirjalikud teated Haeska (Hasik) mõisast.
1561	4. juulil keeldus Ungru mõisnik Reinhold Herkel Rootsi kuningale Erik XIV andmast truudusvannet. Ungru mõis võeti temalt ära ja anti Klas Hornile.
1562	Haapsalus hertsog Magnuse töökojas vermiti esimesed mündid. Kui rootslased 1563. a. Haapsalu vallutasid, viidi töökoda üle Kuressaarde.
1574	Sõna "Läänemaa" esmakordne mainimine kirjasõnas: op de Lenemaelsche grensze (Läänemaa piiril).
1579	September. Talupojad piirasid Haapsalu linnust.
1581	Juuli-august. Rootsled vallutasid üksteise järel Koluvere, Lihula ja Vigala linnused ning 9. augustil Haapsalu. Kogu Läänemaalt tõrjuti venelased välja. Läänemaa jäi peaaegu sajandiks Rootsi riigi valdusse.
1581	9. septembril kinkis Rootsi kuningas Johan III Võnnu mõisa feldmarssal Carl Hornile (1550-1601).
1583	20. juunil sündis riigimees, väejuht, marssal Jakob De la Gardie. Oli 1619-22 Eestimaa kuberner ning tallinna asehaldur, 1622-1630 Liivimaa kindralkuberner. 1628 ostis Rootsi riigilt Haapsalu koos ümberkaudsete maadega. Suri 12. augustil 1652 Stockholmis.
1584	Rootsi valdused Põhja-Eestis ühendati üheks provintsiks — Eestimaa hertsog- ehk vürstkonmaks. Eesotsas oli asehaldur, keda nimetati ka kuberneriks, eriti alates järgneva sajandi algusest. Provints jagunes seitsmeks linnuselääniks: Tallinn, Paide, Rakvere, Narva, Haapsalu, Koluvere ja Lihula. Ühtaegu jagunes maa, eriti aadli omavalitsuse alal, Harju, Viru, Järva ja Lääne maakonnaks ehk kreisiks. Harju, Viru ja Järva aadlile 1561. aastal antud eesõigused laiendati ka Läänemaa aadlile. Hakkas kujunema Eestimaa rüütelkond.
1584	Rootsi kuningas kinnitas Haapsalu vanad privileegid.
1584	1584-1603 visiteeris Läänemaa kirikuid toompraost David Dubberch.
1594	8. mail andis Rootsi kuningas Sigismund Haapsalu linnale uued privileegid. Linnale lubati vaba kauplemise õigus ja laevaõigus. Riik lubas üleval pidada kahte kirikuõpetajat, kooli ja vaestemaja.
1594	Mäemõisast eraldati Parila (Pargel) mõis.